

педагогічні функції [6, с. 337].

Отже, педагогічна культура вчителя являє собою інтегративну сукупність професійно-особистісних цінностей та якостей педагога, його професійно-педагогічної компетентності та майстерності, що дозволяють творчо здійснювати професійно-методичну діяльність на основі рефлексії, набутого досвіду та саморозвитку з урахуванням нормативних вимог до професійно-педагогічної діяльності [5]. Педагогічна культура відображається у вищій формі активності вчителя, його творчій самостійності; виступає стимулом і умовою вдосконалення освітнього процесу, передумовою виникнення нових ідей у педагогічній науці та практиці. Вона проявляється не лише в глибоких знаннях, але й у методичній майстерності, вмінні пояснити, зацікавити, озброїти учнів практичними навичками.

Список використаних джерел:

1. Бережная Т. Н. Формирование инновационной методической культуры учителя начальных классов в процессе профессиональной подготовки в вузе: дис. канд. пед. наук). Ставрополь, 2009.
2. Гриньова В. М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти: автореф. дис. д-ра пед. наук 13.00.04. Київ, 2001.
3. Ісаєв І. Ф. Професійно-педагогічна культура як предмет наукового дослідження. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2010, №42, 143–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpkov_2010_42_40.
4. Княжева І. А. Теоретико-методологічні засади розвитку методичної культури майбутніх викладачів педагогічних дисциплін в умовах магістратури. Одеса, 2014.
5. Нікула Н. В. Формування методичної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2018. 20 с.
6. Сухомлинська О. В., Савченко О. Я., Курило В. С., Бех І. Д. В. О. Сухомлинський у роздумах сучасних українських педагогів. Луганськ, 2012.
7. Терещук Г. В. Формування професійної культури вчителя в контексті інтеграції України в Європейський освітній простір: *Матеріали регіонального науково-практичного семінару. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка*. 2007.

СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анжела Пасічніченко, кандидат психологічних наук, доцент

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка (Україна)

SOCIO-COMMUNICATIVE COMPETENCE OF THE KINDERGARTEN EDUCATOR AS A CONDITION OF SUCCESSFUL PEDAGOGICAL ACTIVITY

Angela Pasichnichenko, candidate of psychology, associate professor

Poltava National Pedagogical University named after VG Korolenko (Ukraine)

Анотація У статті обґрунтовано необхідність формування соціально-комунікативної компетентності у вихователя закладу дошкільної освіти. Проаналізовано поняття соціально-комунікативна компетентність, його компоненти.

Ключові слова: соціально-комунікативна компетентність, вихователь закладу дошкільної освіти, дошкільник.

Abstract. The article substantiates the necessity of formation of social and communicative competence in the preschool teacher. The concept of social and communicative competence and its components are analyzed.

Key words: social and communicative competence, preschool teacher, preschooler.

Формування затребуваних освітньої ситуацією професійних компетенцій педагогів є тенденцією останнього десятиліття. Спрямованість дошкільної освіти на кінцевий педагогічний результат – розвиток дитини і забезпечення його успішності на наступних вікових етапах, передбачає наявність високого рівня професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти та компетенцій, які її формують. Особливе значення у змісті підготовки майбутніх педагогів належить соціально-комунікативній компетентності, яка є

умовою успішної професійної діяльності, запорукою ефективності попередження та вирішення багатьох проблем, що виникають у процесі спілкування і взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Проблема професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, оновлення та удосконалення її змісту, особливості є предметом наукового аналізу в дослідженнях Л. Артемової, Н. Бесараб, Г. Беленької, О. Богінч, А. Богуш, О. Гнізділової, Н. Голоти, Н. Грами, Н. Ємельянової, Л. Загородньої, Н. Ковальової, Т. Котик, О. Кучерявого, М. Машовець, Г. Підкурғанної, Л. Плетеницької, Т. Поніманської, О. Проскури, І. Рогальської-Яблонської та ін.

Різноманітні аспекти формування компонентів соціально-комунікативної компетентності вивчалися такими науковцями, як А. Авдюкова, І. Бех, Л. Варга, О. Варламова, Д. Воронцов, Н. Гавриш, Л. Гієнко, М. Гончарова-Горяньська, І. Єрмаков, Н. Калініна, Н. Кузьміна, В. Куніцина, І. Ледньова, Л. Лепіхова, А. Мудрик, Д. Почебут, Л. Сохань, В. Цветков та ін. Однак, не зважаючи на значну кількість досліджень, зазначимо, єдиної точки зору у розумінні змісту, структури самого поняття «соціально-комунікативна компетентність» немає.

Є.Т. Сарапулова та Т.Д. Панченко визначають соціально-комунікативну компетенцію як здатність людини реалізовувати власні потреби і цілі шляхом створення партнерських взаємин з іншими особами згідно з їхніми очікуваннями, потребами і цілями в межах суспільно прийнятної поведінки та завдяки ефективній комунікації [4, с. 58].

Соціально-комунікативна компетенція особистості – це базова інтегральна характеристика, яка відображає рівень уміння людини взаємодіяти, чи контактувати, з іншими особами; забезпечує оволодіння соціальною реальністю за допомогою комунікативних механізмів і дає можливість ефективно впливати на свою поведінку та поведінку інших у середовищі, де відбувається спілкування [3]

Г. Усанова наголошує, що соціально-комунікативна компетентність оцінюється цілою низкою когнітивних чинників: знаннями про навколишній світ, про соціальні цінності, здатність адекватного сприйняття інформації. Вона актуалізується з урахуванням конкретних умов комунікації та є складовим компонентом соціального статусу [6, с. 13].

Соціально-комунікативна компетенція включає в себе такі компоненти: знання з комунікативних дисциплін (володіння необхідними мовами, знання в галузі педагогіки і психології, конфліктології, логіки, риторики, культури мовлення та ін.); комунікативні та організаторські здібності (уміння чітко і швидко встановлювати ділові контакти, проявляти ініціативу, здійснювати психологічний вплив на основі адекватного сприйняття і розуміння своєрідності особистості, активно взаємодіяти у спільній діяльності з іншими); здатність до емпатії (уміння співпереживати, відчувати іншого, здійснювати психотерапію словом); здатність до самоконтролю (уміння регулювати свою поведінку і поведінку співрозмовника, знаходити продуктивні способи реагування у конфліктних ситуаціях, ініціювати сприятливий психологічний клімат, прогнозувати розвиток міжсуб'єктних відносин); культура вербальної і невербальної взаємодії (володіння технікою мови, риторичними прийомами, технікою аргументації і ведення дискусії, дотримання професійно-педагогічного етикету, доцільне використання понятійно-категоріального апарату, дотримання мовної дисципліни, використання невербальних засобів) [1].

У деяких наукових дослідженнях соціально-комунікативна компетентність вивчається через аналіз таких компонентів, як «соціальна компетентність» та «комунікативна компетентність», які в свою чергу розглядаються як синонімічно близькі та взаємодоповнюючі. Так, Ковальова О.А. характеризує ці поняття, виходить з необхідності практичного застосування знань про їх зміст. Автор наголошує, що соціальна компетентність – це здатність людини бути конгруентною частиною соціуму, реалізовувати власні потреби і цілі шляхом створення партнерських стосунків з іншими особами, згідно з їхніми очікуваннями, потребами і цілями в межах суспільно прийнятної поведінки. Комунікативна компетентність – це здатність людини ефективно здійснювати під час спілкування обмін

інформацією, почуттями та емоціями, презентувати і цивілізовано відстоювати власну точку зору на засадах визнання різноманітності позицій і шанобливого ставлення до цінностей інших людей [2, с. 28].

Структура підготовки майбутніх вихователів до формування соціально-комунікативної компетентності у дошкільників, на наш погляд, має включати такі компоненти: мотиваційний, когнітивний, поведінково-діяльнісний, особистісний. Оскільки формування соціально-комунікативної компетентності у дітей не може бути ефективним, якщо її складники не розвинені в самого вихователя, це стає одним із аспектів фахової підготовки. Зауважимо, що професійне становлення майбутнього вихователя передбачає не лише оволодіння певною сукупністю знань, умінь і навичок, але і його особистісне самовдосконалення. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне під час занять застосовувати психодіагностичні дослідження особистісних рис, установок, ціннісних орієнтацій, самооцінки студентів, що дозволяє вирішувати в подальшому конкретні практичні завдання. Вивчення основ візуальної психодіагностики дозволяє майбутнім вихователям краще зрозуміти партнера зі спілкування і взаємодії, більш детально розкрити для себе власний особистісний потенціал. Окремим, цікавим елементом занять є різні елементи тренінгу, що проводиться з метою формування у студентів комунікабельності, товариськості, доброзичливості, емпатійності, комунікативних і організаторських умінь, уміння продуктивно виходити з конфліктної ситуації як необхідних складових соціально-комунікативної компетентності [5, с. 101].

Отже, аналіз наукових доробок дає можливість зробити висновок, що показниками та ознаками соціально-комунікативної компетентності прийнято вважати ступінь сформованості її основних структурних компонентів. Високий рівень соціально-комунікативної компетентності дає можливість педагогу успішно реалізовувати завдання, що визначаються його професійною діяльністю, дозволяють орієнтуватися в будь-якій соціальній ситуації, адекватно її оцінювати, приймати правильні рішення і досягати поставлених цілей, забезпечує ефективність життєдіяльності у різних сферах соціального життя.

Список використаних джерел:

1. Зеер Э.Ф., Павлова Ф.М., Сыманюк Э.Э. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход: учеб. пособие. – М.: Изд-во Моск. пст.-соц. института, 2005. – 216 с.
2. Ковальова О.А. Модель соціально-комунікативної компетентності// Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2014. – № 11 (30). – С.27-33.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи [бібліотека з освітньої політики]/ Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, О.І. Локшина та ін.; за ред. О.В. Овчарук. – К.: КІС, 2004. – 112 с.
5. Сарапулова Є.Г., Панченко Т.Д. Самопізнання та етика спілкування як засоби формування комунікативних вмінь у представників молодого покоління// Педагогіка толерантності. – 2008. – № (45). – С. 57–65.
6. Пасічніченко А.В. Підготовка майбутніх вихователів до формування соціально-комунікативної компетентності дошкільників// Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». – 2017. – Випуск № 11. – С.97-103.
7. Усанова Г. К проблеме формирования социально-коммуникативной компетентности личности// Вестник культуры и искусств. – 2011. – Выпск №2 (26). – С.10-13.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ МАРІЇ МОНТЕССОРІ ПРО ІНДИВІДУАЛЬНЕ І ВІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ПРАКТИКУ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Наталія Романенко, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: К.Л.Крутий, доктор педагогічних наук, професор

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

THE IMPLEMENTATION OF MARY MONTESSORY'S IDEAS ON INDIVIDUAL AND FREE EDUCATION OF CHILDREN IN PRACTICE OF PRE-EDUCATION INSTITUTIONS

Natalia Romanenko, master's student